

możliwe przyszłe relacje ludzi i algorytmów (choćby wskazując na uczenie maszynowe, które w przyszłości może zupełnie wykluczyć człowieka z procesu „uczenia” algorytmu), ale także proponuje rozmaite rozwiązania, które mogą załagodzić obecne i przyszłe problemy algorytmicznego społeczeństwa. Zwraca przy tym uwagę, że każde „nowe medium”

postrzegano zarówno jako szansę, jak i zagrożenie. Technologia sama w sobie nie jest bowiem moralnie dobra ani zła – wszystko zależy od tego, w czyich rękach się znajduje i w jakim celu jest wykorzystywana.

Barbara Cyrek

 orcid.org/0000-0002-3270-6548

**KONFERENCJA NAUKOWA
„WSPÓŁCZESNE MEDIA XI.
PRZEMOC W MEDIACH”,
LUBLIN, 9–10.05.2019 R.**

Jedenasta już konferencja naukowa z cyklu „Współczesne Media” odbywająca się wiosną każdego roku, tym razem 9 i 10 maja 2019 r., na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie zgromadziła ponad stu badaczy mediów i komunikacji społecznej z kilkunastu polskich i zagranicznych ośrodków akademickich. W centrum zainteresowania naukowców była przemoc w mediach, rozpatrywana z perspektywy zarówno treści medialnych przekazów, jak i sposobu relacjonowania przemocy.

Konferencja umożliwiła badaczom wywodzącym się z różnych dyscyplin prezentację swych badań i dyskusję nad wieloma aspektami zjawiska przemocy w mediach, a podejmowane tematy stanowiły przedmiot naukowego zainteresowania politologów, psychologów, językoznawców, socjologów i kulturoznawców, analizujących medialne obrazy przemocy, kontrowersyjne przekazy i ich oddziaływanie.

Obrazy konferencji odbywały się w obrębie dwunastu sekcji tematycznych:

formy przemocy w kreacjach medialnych; formy przemocy – przemoc a krytyka; przemoc w mediach społecznościowych; przemoc a rola mediów (dwie sesje); obrazy przemocy; przemoc a perswazja (dwie sesje); przemoc jako atrakcja medialna; przeciwdziałanie przemocy (dwie sesje); przemoc jako narzędzie wykluczania. W pierwszym dniu konferencji odbyły się trzy sesje plenarne oraz obrady w czterech sekcjach. W drugim dniu – obrady plenarne i obrady w ośmiu sekcjach.

W otwierającej konferencję sesji plenarnej dr hab. Anna Cegięła z UW rozważała cel, jakiemu służy przemoc językowa w mediach, a dr hab. Barbara Sobczak z UAM zastanawiała się nad rolą hejtu we współczesnej komunikacji medialnej, zwracając uwagę na to, że słowo „hejter” stało się etykietą, określającą „kogoś, kto nie zgadza się z nami”, zaś sam hejt stał się synonimem słowa „krytyka”. Dr hab. prof. SWPS Marek Kochan rozpatrywał nawoływanie do przemocy w mediach w świetle teorii aktów mowy, a dr hab. profesor UŚ Jacek Warchała zwracał uwagę na redefiniowanie znaczeń, które jest formą przemocy językowej. W dyskusji zainspirowanej obradami głos zabrał dr hab. prof. UJ Jan Kreft pytający o *framing* w kontekście redefinicji pojęć,

prof. dr hab. Ignacy Fiut z AGH, który przypomniał, że kto ma władzę, ten myśli, że ma monopol na prawdę, oraz ks. dr hab. prof. UPJPII Michał Drożdż, który zwracał uwagę na różnice między agresją w świecie realnym a przemocą w wymiarze wirtualnym.

Ksiądz profesor Michał Drożdż z Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II otworzył również drugą sesję plenarną, w swoim wystąpieniu rozważając bezpieczeństwo etyczne w mediach oparte na dwóch filarach: wolności człowieka i jego świadomości. O duchowym wymiarze przemocy w mediach mówił ks. prof. dr hab. Wojciech Miształ z UPJPII, natomiast o odpowiedzialności mediów za wzrost przemocy w życiu społecznym mówiła dr hab. Marcelina Zuber z Uniwersytetu Wrocławskiego. Panel dyskusyjny zamykało bardzo ciekawe wystąpienie mecenas Zuzanny Rudzińskiej-Bluszcz z Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, która omawiała sposoby walki z mową nienawiści i patologicznymi treściami, w tym. tzw. *patostreamingiem*.

Kolejną sesję plenarną pierwszego dnia konferencji poprzedziły obrady w czterech sekcjach tematycznych. W panelu pt. „Formy przemocy w kreacjach medialnych” dr hab. Magdalena Trysińska z UW analizowała funkcje przemocy (nie tylko) językowej w komedii romantycznej „Listy do M.,” zaś mgr Agnieszka Sowa z UMCS omawiała obrazy przemocy domowej i seksualnej w amerykańskim serialu „Big Little Lies” [pol. „Wielkie kłamstewka”]. Dr hab. Krzysztof Kaszewski z UW komentował obrazy przemocy w grach komputerowych, a mgr Alena Podviazkina z UMCS skoncentrowała się na przejawach agresji na Facebooku. O przemocy w mediach serbskich mówiła

mgr Anna Zhavoronkova z Uniwersytetu w Petersburgu, zaś mgr Renata Nolbrzak z UŁ przedstawiła obrazy przemocy w polskich reportażach literackich.

Sesja pt. „Formy przemocy – przemoc a krytyka” poświęcona była różnym aspektom przemocy werbalnej: w literackim programie telewizyjnym „Das literarische Quartett” (którego media-lingwistyczną analizę przeprowadziła dr hab. Anna Hanus z UR), w recenzjach filmów (o których mówiła dr hab. Maria Krauz z UR) czy w recenzjach naukowych, które analizował dr Michał Grech z Uniwersytetu Wrocławskiego. O werbalnej agresji w języku polityki mówiła dr hab. Alina Balczyńska-Kosman z UAM, zaś dr Olga Białek-Szwed z KUL rozważała, gdzie kończy się krytyka, a zaczyna mowa nienawiści.

„Przemoc w mediach społecznościowych” była tematem sesji, w której swe referaty wygłosili: prof. dr hab. László Kálmán Nagy z UJ, który mówił o wulgaryzacji dyskursu na węgierskich portalach internetowych; dr hab. Beata Grochala z UŁ analizująca komunikację kibiców; dr Iwona Szwed z UR, która przyglądała się agresji słownej w specjalistycznym dyskursie poradniczym w sieci; dr Ilona Dąbrowska z UMCS omawiająca wulgaryzację dyskursu użytkowników mediów społecznościowych. Przemoc w komentarzach internetowych była przedmiotem wystąpień dra Marcina Pielużka i dr Karoliny Lachowskiej z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz mgr Sary Akram z UMCS.

Profesor dr hab. Ignacy Fiut przewodniczył sesji pt. „Przemoc a rola mediów”, która rozpoczęła się od prezentacji przemocy w kontekście medialnych relacji sportowych, będących przedmiotem badań dr hab. prof. UŚ Iwony

Loewe oraz dr hab. prof. UR Wioletty Kochmańskiej. Dr hab. Małgorzata Łosiewicz z Uniwersytetu Gdańskiego analizowała niedokończone spotkania mediów z politykami, którzy wychodzili ze studia, przerywając wywiady, ponieważ, jak twierdzili, czuli się atakowani podczas rozmowy. Dr hab. Magdalena Hodalska z UJ mówiła o dziennikarzach pracujących z amatorskimi nagraniami i obrazami przemocy przesyłanymi do redakcji przez naocznych świadków tragicznych wypadków, tzw. *eyewitness media*. Dr Agata Opolska-Biełańska z UW rozważała społeczną odpowiedzialność mediów, natomiast dr Katarzyna Kopecka-Piech z Uniwersytetu Wrocławskiego mówiła o desaturacji medialnej, demediatyzacji i przedstawiała problemy ludzi cierpiących na nadwrażliwość na promieniowanie elektromagnetyczne, którzy muszą się izolować od urządzeń i otaczających nas zewsząd mediów elektronicznych.

Obrady plenarne, kończące pierwszy dzień konferencji, były prowadzone przez prof. dr hab. Marię Wojtak oraz dr hab. prof. UMCS Nataszę Ziółkowską-Kurczuk; udział w dyskusji wzięli: prof. dr hab. Mirosław Karwat z UW, prof. dr hab. Ignacy Fiut z AGH; dr hab. Robert Szwed z KUL; dr hab. Anita Has-Tokarz z UMCS, która omawiała kontrowersyjne przekazy medialne stworzone dla dzieci oraz narzędzia edukacji oskarżane o promowanie patologii; dr hab. Jacek Wasilewski z UW, który pokazał, w jaki sposób edukacji miały służyć medialne relacje z sądowych rozpraw dotyczących bajkowego wilka, uczące dzieci, jak niszczący jest hejt.

Drugi dzień konferencji rozpoczęła dyskusja prowadzona przez ks. dra hab. prof. UPJPII Michała Drożdża oraz dra hab. prof. UMCS Jana Pleszczyńskiego.

Przedmiotem dyskusji były m.in. wystąpienia dr hab. prof. KUL Małgorzaty Gruchoły, która analizowała społeczne postrzeganie przemocy w Internecie; dra hab. prof. UŁ Jacka Makowskiego, który pokazywał mowę nienawiści w prasie jako strategię dyskredytacji przeciwników politycznych na przykładzie niemieckiej Alternatywy dla Niemiec; oraz dra hab. prof. UJ Jana Krefta, który mówił o algorytmach i sprzeciwie użytkowników sieci wobec wyszukiwarki Google.

W sesji poświęconej obrazom przemocy dr Rafał Leśniczak z UKSW omawiał ramy interpretacyjne w polskich relacjach z zamachów terrorystycznych w Wielkiej Brytanii w 2017 roku. Dr Agata Fijuth-Dudek z UMCS przedstawiła obrazy przemocy fizycznej i psychicznej opisane w reportażach społecznych *Dużego Formatu*, dodatku do *Gazety Wyborczej* w 2018 roku. Medialny wizerunek przemocy w rodzinie był przedmiotem wystąpienia dr hab. Marzeny Barańskiej z UJ, zaś mgr Joanna Bednarek z IFiS PAN analizowała medialny obraz walk w Aleppo i Mosulu, relacjonowanych w BBC i CNN. Mgr Marlena Szyber z UW pokazała, jakie błędy popełniali dziennikarze relacjonujący przerażającą zbrodnię i jak to się stało, że sprawa zabójstwa Katarzyny J. w mediach była przedstawiana jako sprawa Kajetana P., co przenosiło akcent z ofiary na sprawcę.

W sesji zatytułowanej „Przemoc a perswazja” dr Bartłomiej Maliszewski z UMCS omawiał metafory w mowie nienawiści; dr Agnieszka Walecka-Rynduch z UP pokazywała, jak niepokój staje się elementem komunikacji performatywnej, a dr Miłosz Babecki z UWM mówił o przemocy ikonicznej. Dr Łukasz Szurmiński z UW analizował techniki manipulacji w programach

informacyjnych na przykładzie „Wiadomości” TVP1. Mechanizmy perswazji w tytułach artykułów pochodzących z serwisów onet.pl i wp.pl były przedmiotem wystąpienia dr Katarzyny Maciejak z UW, zaś mgr Barbara Różańska z UR przedstawiła „przemocowe” strategie komunikacyjne.

Sesją poświęconą przemocy jako atrakcji medialnej otworzył referat dr hab. Kingi Tutak i mgra Marka Stróżyka z UJ, którzy analizowali relacje o morderstwach w przedwojennym tygodniku *Tajny Detektyw*. Ks. dr Sławomir Soczyński z UPJPII rozważał przemocowy aspekt łamania tabu, a dr Magdalena Pataj z UMCS omawiała rolę nagości w kampaniach społecznych. Dr Karolina Burno-Kaliszuk z UMCS analizowała treści dla dorosłych w serwisie plotkarskim Plotek.pl, zaś dr Dominika Popielec z UKW zajmowała się kryteriami wartości informacyjnej w relacjach dotyczących przestępczości zorganizowanej w Polsce. Mgr Albert Narbekov z UJ na przykładzie telewizji rosyjskiej pokazywał, jaką atrakcją jest przemoc w politycznych *talk-shows*.

Przeciwdziałanie przemocy było przedmiotem sesji, którą rozpoczął referat dr Katarzyny Drąg z UPJPII, mówiącej o wartości dobrego słowa. Dr hab. prof. UO Marek Chyliński pokazywał, jak wygląda ochrona sygnalistów i demaskatorów przed dyskryminacją i groźbami w świetle tajemnicy dziennikarskiej. Doktora Łukasza Goniaka z UJK interesowała odpowiedzialność administratorów portali internetowych za treści publikowane przez odbiorców oraz najnowsze orzecznictwo polskich sądów w sprawach dotyczących kontrowersyjnych treści w sieci. Mgr Sara Smyczek z UŚ przedstawiła mowę nienawiści w świetle wyników badań programu

INDID MEDIA WATCH, a mgr Adam Kądziała z UW – metody walki z mową nienawiści w Internecie. Sesję zakończyło wystąpienie pt. „Hashtagiem w przemoc: aktywizm hashtagów wobec problemu brutalności policji względem czarnoskórych mieszkańców USA” mgr Lidii Książ z UMCS.

W sesji zatytułowanej „Przemoc a rola mediów” dr Anna Leszczuk-Fiedziukiewicz z Uniwersytetu w Białymstoku i dr Julita Woźniak z UJK analizowały personifikację hejtu w przekazach medialnych po zabójstwie prezydenta Gdańska, a mgr Aleksander Zbirański z UMCS pokazał na przykładzie tego morderstwa, jak działały mechanizmy obronne społeczeństwa. Dr Marcin Sanakiewicz z UMCS mówił o dekonstrukcji utopii komunikacyjnej Jürgena Habermasa, zaś dr Paweł Kuciński z UKSW o przemocy reinterpretacji. Dr Anna Granat z UMCS analizowała przemoc językową graczy, a mgr Sylwia Skotnicka z UMCS przedstawiła zjawisko hejtu w dyskursie publicznym.

Panel zatytułowany „Przemoc z perswazją” otworzył wystąpienie zatytułowane „Gender i Deklaracja LGTB+ – zagrożenie wartości tradycyjnych czy obrona równości i wolności obywatelskiej?” dr hab. Agaty Małycki z UMCS. Mgr Fernando Videras Sánchez z Moskiewskiego Uniwersytetu Państwowego przedstawił strategię dyskredytacji w rosyjskiej i hiszpańskiej prasie. Mgr Tomasz Knecht z UKSW mówił o wulgaryzacji dyskursu polityków i publicystów na Twitterze, zaś dr Anna Szwed-Walczak z UMCS zajmowała się trwającą właśnie kampanią wyborczą do Parlamentu Europejskiego i rekonstruowała obraz sporu politycznego w wybranych magazynach informacyjnych. Obrazy wrogów politycznych

w Polskiej Kronice Filmowej w latach 1970–1994 pokazał w swym wystąpieniu mgr Łukasz Jędrzejski z UMCS.

Sesję „Przemoc jako narzędzie wykluczania” rozpoczął dr Robert Słabczyński z UR, który wygłosił referat „Hejt – uderzenie w godność człowieka”. Dr Katarzyna Zalas-Kamińska z Uniwersytetu Wrocławskiego analizowała przemoc słowną w budowaniu wizerunku imigranta/uchodźcy w polskich mediach. Kryzys migracyjny był też przedmiotem badań mgr Magdaleny Jackowskiej z UAM, która mówiła o przemocy symbolicznej. Przykłady ksenofobicznej mowy nienawiści wobec cudzoziemców w cyberprzestrzeni zaprezentowała w swym referacie dr Agnieszka Demczuk z UMCS. Dr Dorota Kaczmarek z UŁ mówiła o dyskursie jako przestrzeni wykluczania i propagowania przemocy wobec wykluczanych

Ostatnia sesja była poświęcona przeciwdziałaniu przemocy. Dr Anna Bendrat z UMCS wygłosiła referat pt. „Przemoc ukryta w metaforze gniewu: amerykańska reklama w walce z dyskryminacją”.

Kampanie przeciwko przemocy były przedmiotem wystąpienia dr Jolanty Kępy-Mętrak z UJK. Obraz przemocy wobec kobiet w miesięczniku *Zwierciadło* omawiała mgr Agnieszka Kamińska-Ostęp z UMCS. Dr Anna Kalinowska-Żeleźnik, dr Anna Lusińska, dr Sylwia Kuczamer-Kłopotowska z Uniwersytetu Gdańskiego były autorkami referatu o przeciwdziałaniu mowie nienawiści wobec mniejszości etnicznych w przestrzeni wirtualnej.

Następna konferencja z cyklu „Współczesne Media” odbędzie się wiosną 2020 roku na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, który w tym roku świętuje 75-lecie istnienia. Kierunek dziennikarstwo i komunikacja społeczna na UMCS istnieje od 15 lat, a kolejne urodziny świętowano w gronie badaczy współczesnych mediów, którzy do Lublina przyjechali z blisko 20 polskich i zagranicznych ośrodków akademickich.

Magdalena Hodalska

 orcid.org/0000-0001-9620-5913